

Teema 3. Nousemme koko ajan

FAKTAT M2. Itämeren kehitysvaiheet

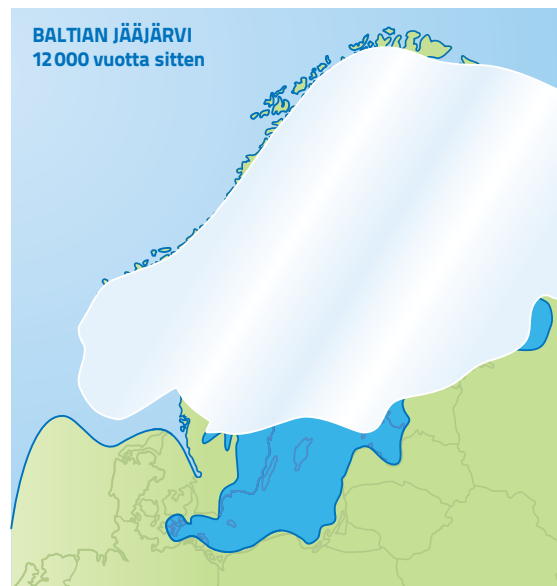
Baltian jäärvi

(13000 - 11570 vuotta sitten)

Mannerjäätikön alkaessa sulaa sen etelä- ja itäreunoille muodostui ensin useita jäärviä.

Ne laajenivat ja vähitellen yhdistyivät suureksi sisäjärveksi. Itämeren ensimmäistä kehitysvaihetta kutsutaan Baltian jäärveksi.

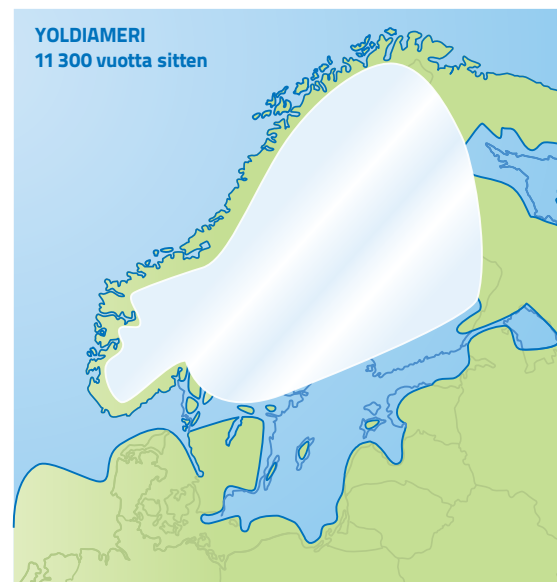
Kuten näemme oikeanpuoleisesta kuvasta, Merenkurkku ja Korkea Rannikko olivat silloin vielä jään peitossa. Tässä vaiheessa jäärvestä oli ajoittain yhteys Atlantille, mutta koska jäätiköstä virtasi niin paljon sulamisvettä, Baltian jäärvi oli pääasiassa makeavetinen.

Yoldiameri

(11570 - 10800 vuotta sitten)

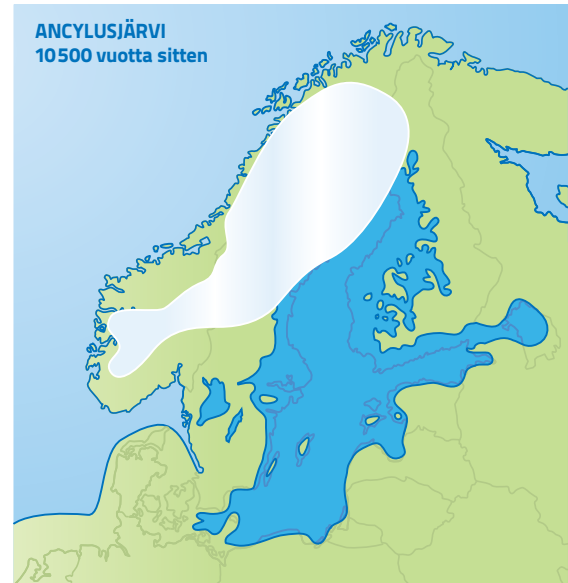
Mannerjäätikön jatkaessa sulamista Ruotsin Billingenin kohdalla avautui yhteys Atlantille. Baltian jäärvestä juoksi nopeasti suuria vesimassoja Atlantiin, ja sen vuoksi jäärven vedenpinta laski merenpinnan tasolle. Kylmä sulamisvesi sekoittui suolaiseen meriveteen ja Yoldiameri syntyi.

Itämeren vaiheet ja mannerjäätikön laajuus Pohjolassa Itämeren ensimmäisestä vaiheesta nykyaikaan.

Ancylusjärvi (10800 - 8000 vuotta sitten)
Maankohoaminen oli tänä aikana nopeaa ja noin 1000 vuotta myöhemmin Yoldiameren ja Atlantin välinen salmi madaltui ja yhteys valtameriin katkesi jälleen kerran. Aiemmasta merenlahdesta tuli taas makeavetinen sisäjärvi, Ancylusjärvi.

Ancylusjärven laskujokena toimi Sveanjoki, josta maankohoamisen edetessä kehittyi mahtava 32 metriä korkea vesiputous, ns. Svea-putous. Maa nousi hitaammin järven eteläosassa, ja aiemmin kuivat alueet joutuivat siellä veden alle muun muassa sulamisvesien vuoksi. Kun vesi ulottui Juutinrauman alueelle, järvi löysi uuden laskujoen, ns. "Dana-joen". Silloin vedenpinnan nousu pysähtyi ja Sveanjoki kuivui.

ANCYLUSJÄRVI
10500 vuotta sitten

Litorinameri (8000 vuotta sitten)

Arktiset jäät jatkoivat sulamistaan, mikä nosti merenpintaa ja merivesi pääsi virtaamaan alueelle nykyisen Iso-Beltin salmen kautta.

Ancylusjärvi siirtyi merivaiheeseen, ja Ruotsin etelä- ja keskiosien välillä oli nyt ensimmäistä kertaa maa-yhteys. Litorinameren vesi oli lämmintä murtovettä. Ilmasto oli tähän aikaan lämmin ja jaloja lehtipuita esiintyi jopa Norrlannissa.

Merenpinta alkoi vähitellen nousta, mutta maankohoaminen jatkui, mikä jälleen supisti yhteyttä Atlantilte Tanskan salmien kautta. Litorinameren suolapitoisuus väheni hitaasti, ja ilmasto viileni jälleen. Itämeren vaihe alkoi.

LITORINAMERI
8 000 vuotta sitten

Itämeren vaiheet ja mannerjäätikön laajuus Pohjolassa
Itämeren ensimmäisestä vaiheesta nykyaikaan.

Yoldiameri, Ancylusjärvi ja Litorinameri ovat saaneet nimensä Yoldia arctica –kotilosta sekä Ancylus fluviatilis –simpukasta ja Littorina littorea –simpukasta, jotka olivat yleisiä kukin omalla kaudellaan.